

Pismo hrvatskih biskupa povodom pristupnih pregovora za ulazak Republike Hrvatske u EU

Uvod

1. "Radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našeg vremena, osobito siromašnih i svih koji trpe, jesu radost i nada, žalost i tjeskoba također Kristovih učenika, te nema ničega ljudskoga a da ne bi našlo odjeka u njihovu srcu." Početne su to riječi pastoralne konstitucije Radost i nada Drugoga vatikanskog koncila, u svjetlu kojih su biskupi prije četrdeset i pet godina raspravljali o nekim gorućim problemima, posebice o dostojanstvu braka i obitelji, promicanju kulturnog napretka, ekonomsko-socijalnim pitanjima, životu političke zajednice te promicanju mira. I poslije Koncila sinovi i kćeri Crkve u tome istom svjetlu nastavili su pratiti probleme i napore suvremenoga čovječanstva i aktivno sudjelovati u rješavanju istih.

U duhu koncilskog usmjerenja želimo se i mi, hrvatski biskupi, očitovati glede ujedinjavanja europskoga kontinenta i procesa pristupanja Republike Hrvatske Europskoj Uniji. Kao članovi hrvatskog naroda i predvodnici Crkve, koja je stoljećima vjerno pratila hod našega čovjeka i dijelila njegovu sudbinu, želimo u ovome povijesnom trenutku, u svjetlu evanđelja i crkvenog učiteljstva, pratiti novi povijesni izazov pred kojim se sada nalazimo, pitajući se kojoj i kakvoj se Europi želimo pridružiti i zajedno ju izgrađivati, na kakvim se temeljima odvija proces europskog ujedinjavanja i s kojim ciljevima, postoje li neki obrisi po kojima možemo zaključiti ima li to novo društvo, u koje i Hrvatska želi ući, ta nova Europska Unija, koju se već više od pola stoljeća planira i stvara, nešto u čemu se i mi prepoznajemo, otkrivamo svoju prošlost, vidimo svoju sadašnjost, ali i s nadom gledamo u svoju budućnost.

I.

Što su željeli utemeljitelji Europske Unije?

2. Čini se uputnim ovdje se kratko osvrnuti na početke stvaranja Europske Unije. Prije svega treba istaknuti činjenicu da je ta ideja nastala u onom dijelu Europe koji nije bio pod komunističkom vlašću i da su njezini začetnici bili političari koji su ujedinjenu Europu zamišljali na temeljima zajedničke kršćanske baštine. Naime nakon krvavih ratnih sukoba, kao i teških posljedica Drugoga svjetskog rata, posebice na europskom tlu, što su ih izazvali nacionalni i ideološki sustavi nesnošljivosti i egoizma, o ideji ujedinjenja Europe počeli su govoriti Robert Schuman, Jean Monnet, Konrad Adenauer i Alcide De Gasperi. Politički predstavnici triju naroda (Francuza, Nijemaca i Talijana), sva četvorica, bili su uvjereni katolici. Budućnost europskih naroda željeli su utemeljiti na zajedničkoj podlozi kršćanskih vrjednota, koje su tijekom povijesti bile izvorom i nadahnućem europskoga jedinstva i raznolikosti. U tom vidu Schuman je 19. ožujka 1958. pred prvim

Europskim parlamentom ustvrdio da su "sve europske zemlje prožete kršćanskom civilizacijom, koja je duša Europe" i predložio da se toj novoj stvarnosti "ponovno dadne duša". On se u svojem govoru izričito suprotstavio mogućnosti da se "europsko ujedinjenje svede samo na ekonomski i tehnički pothvat". Slično se i De Gasperi pitao možemo li "zamisliti Europu koja ne će voditi računa o kršćanstvu, o njegovu bratskome, socijalnome i humanitarnome naučavanju". A njemački je kancelar Adenauer u ujedinjenju Staroga Kontinenta vidio "ispravnu mogućnost samopotvrde i očuvanja zapadne i kršćanske civilizacije pred bjesnilom opasnih totalitarizama".

3. Iako se Schumana, Adenauera i De Gasperija smatra "europskim utemeljiteljima", valja priznati da je početnu ideju tog projekta konkretizirao Jean Monnet, francuski strateg i stručnjak za razvoj. On je uvidio da je jedini učinkovit način za sprječavanje budućih sukoba između Francuske i Njemačke uspostava nadzora nad Rurskom oblašću, koja je bila središte njemačke teške vojne industrije. Stoga je stvorio plan kako francusku i njemačku proizvodnju ugljena i čelika staviti pod upravu zajedničkog tijela: Visokog povjerenstva. Prijedlog je 9. svibnja 1950. prvi put javnosti predstavio francuski ministar vanjskih poslova R. Schuman i taj je datum odabran kao "rođendan" Europske Unije, koji se otad slavi kao Dan Europe. Već je sljedeće godine (1951.), temeljem Pariških ugovora, osnovana Europska zajednica za ugljen i čelik, kao preteča zajedničkomu europskom tržištu. A države osnivačice bile su Francuska, Njemačka, Italija, Luksemburg, Belgija i Nizozemska. Monnet, koji je imenovan njezinim prvim visokim povjerenikom, istaknuo je na prvoj skupštini da "naša zajednica nije samo udruga proizvođača ugljena i čelika; ona je početak Europe". Monnet je zaslužan i za sastavljanje Rimskih ugovora (1957.), na temelju kojih je 1958. stvoreno zajedničko europsko tržište (EEC), Europsko vijeće (1974.), europski monetarni sustav (1979.) te Europski parlament (1979.). Slijedili su zatim ugovori iz Maastrichta (1992.) i Amsterdama (1997.) o ekonomskom ujedinjenju Europe i državljanstvu, te odluka o euru (1998.) i prihvaćanje Povelje osnovnih prava Europske Unije (Nica, 2000.). Vrhunac je trebao biti potpisivanje Europskog ustava (Rim, 2004.). Budući da Ustav nisu prihvatile sve zemlje članice, zamijenjen je Lisabonskim ugovorom (2007.), koji je, nakon dužeg otpora nekih zemalja, zbog straha da se njime – umjesto zajednice naroda i država na načelima solidarnosti i supsidijarnosti – omogućuje stvaranje neke nove centralističke tvorevine, stupio na snagu tek 1. prosinca 2009. godine. Ugovorom se uvodi funkcija predsjednika Europskog vijeća te funkcija visokog predstavnika za vanjsku i sigurnosnu politiku, koji je ujedno potpredsjednik Europske komisije, kao i odlučivanje dvostrukom većinom i smanjenje broja područja o kojima se odlučuje konsenzusom.

O odnosu prema Crkvama i vjerskim zajednicama u Lisabonskom ugovoru utvrđuje se da "Europska Unija poštuje i ne prejudicira predviđeni status za Crkve i udruženja ili religiozne zajednice u državama članicama" te da "poštujući njihov identitet i specifičan prinos" s njima "održava otvoren, transparentan i redovan dijalog". (Br. 17)

4. Prvotna zamisao "europskih utemeljitelja" da se Europa ujedini na zajedničkim osnovama kršćanske baštine sve je više zapostavljena u korist ekonomskog ujedinjenja. Odbacivanje kršćanskih korijena posebno je došlo do

izražaja prigodom sastavljanja Europskog ustava, u kojem se Boga i kršćanstvo uopće nije željelo spomenuti. Umjesto na zajedničkoj kršćanskoj baštini, dublji temelj europskomu zajedništvu pokušalo se pronaći u univerzalnim vrijednostima ljudskog dostojanstva, slobode, jednakosti, solidarnosti, demokracije, pravne države, s ciljem da se na tome izgradi "Europu kao utvrdu prava i pravednosti". No kako poštivanje prava i pravednosti utemeljiti na apstraktnu razumu, koji ništa ne želi znati o Bogu? I kako izbjeći da se s odbacivanjem transcendentne dimenzije čovjeka ne odbaci bezuvjetnost ljudskih prava, koja ih štiti od ljudske samovolje?

Svjestan tih problema, Jacques Delors, koji je u dva mandata bio na čelu Europske komisije (1985. – 1995.), tvrdio je da Europi treba dati dušu, tj. vratiti joj duhovnost i otkriti njezino značenje. U protivnome će, smatrao je, bitka za Europu biti izgubljena. Slična je mišljenja bio i njegov nasljednik Jacques Santer, za vrijeme čijeg mandata je uvedena zajednička europska moneta euro. Prema njemu, Europi se ne može "dati dušu" ostajući samo na načelima pomirbe, pravde, solidarnosti, slobode i ljudskog dostojanstva nego valja uočiti i uvažiti važnu ulogu religijskih i filozofskih sustava i stavova u životu ljudi i u stvaranju identiteta. A upravo to je ono što neumorno ponavljaju i rimski prvosvećenici u svojim viđenjima nove Europe.

II.

Kako na Europsku Uniju gledaju rimski prvosvećenici?

Papa Pio XII.

5. Ideju o europskom ujedinjenju podupirali su ne samo pojedini kršćani i kršćanski političari nego i pape XX. stoljeća. Sjetimo se samo kako je Pio XII. još 1939., kad se nad Europu nadvio sumrak rata, pozivao Europljane da pokažu "snagu razuma i očituju europsku dušu", koja je iznikla iz vjere i kršćanskog uma. "Ništa se ne će izgubiti s mirom, ponavljao je te godine, a sve može biti upropašteno ratom." Nakon tragedije Drugoga svjetskog rata pokazivao je živo zanimanje za europsku zajednicu, te poticao inicijative gospodarskog i političkog procesa koji će dovesti do osnivanja Europske Unije. Nije međutim propuštao upozoravati da se ujedinjenje ne smije temeljiti na materijalizmu, nego na kršćanskim vrjednotama. Potpisivanje pak Rimskih ugovora 1957. popratio je riječima nade, ističući da je to kršćanski događaj koji bi mogao biti kvasac buduće Europe.

Papa Ivan XIII

6. Njegov nasljednik, Ivan XXIII., posebno je teško proživljavao dramu podizanja Berlinskog zida i kubanske krize. Stoga se je snažno zauzimao za mir u svijetu, posvetivši toj problematici svoju posljednju encikliku, *Pacem in terris* (1963.), za koju vele da je njegova duhovna oporuka. U toj enciklici Ivan XXIII. je pisao da su "mir i suživot mogući", da je "rat nerazuman" te da se "Europa ne smije zatvoriti u samu sebe, nego ima biti solidarna s narodima svijeta". Ističući četiri stožera mira, "istinu, pravdu, ljubav i slobodu", pozivao je europske narode, posebice kršćane, da prevladaju bolne podjele prošlih i sadašnjih naraštaja, da bi se "ostvario

suživot pojedinca, obitelji i društvene zajednice na kulturnom, ekonomskom i političkom polju”.

Pavao VI.

7. Promičući izgradnju civilizacije ljubavi i Pavao VI. je, poput svojih prethodnika, bio uvjeren da ujedinjenje Europe može postati djelotvorno jamstvo mira i razvoja na Starom Kontinentu. O tome svjedoči njegova enciklika *Populorum progressio* (1967.). Proglašenjem sv. Benedikta zaštitnikom Europe (1964.) želio je europskim narodima i njihovim vođama posvijestiti potrebu poštovanja zajedničke kršćanske baštine. A politikom prema europskim zemljama pod vlašću komunizma pridonio je popuštanju napetosti na europskom kontinentu te izborio na tom području nešto veće poštivanje vjerskih sloboda. Potom je pravo ljudske osobe zalaganjem Svete Stolice uvršteno u završni dokument Konferencije za sigurnost i europsku suradnju u Helsinkiju (1975.).

Papa Ivan Pavao II.

8. Veliko je iznenađenje, praćeno silnim uzbuđenjem bilo na Trgu sv. Petra kada je 16. listopada 1978. objavljeno da je izabran novi papa, Karol Wojtyła iz Poljske, iz zemlje iza Željezne zavjese. On se tad predstavio kako dolazi “iz daleke, ali zajedništvom vjere i kršćanske tradicije bliske zemlje” (Rim, 1978.), koja je po “svojim korijenima slavenska među Latinima i latinska među Slavenima” (Santiago de Compostela, 1982.). Papa Wojtyła će posebno ostati zapamćen po tome što je prvi počeo govoriti o cjelovitoj Europi, i to u vrijeme dok su zemlje istočne Europe još bile pod komunističkim režimom. Svoje opredjeljenje za Europu od Atlantika do Urala simbolički je izrazio proglašenjem slavenskih apostola sv. Ćirila i Metoda suzaštitnicima Europe (1980.). Time je htio naglasiti da je Europa plod dviju komplementarnih tradicija, kršćanskog obilježja njezina Istoka i Zapada. Papi Slavenu bila je nezamisliva Europa koja ne bi disala punim plućima, tj. koja ne bi obuhvatila u zajedništvu i solidarnosti svoje zapadno i istočno krilo.

9. Nakon urušavanja komunističkih režima u Europi sazvaio je 1991. posebnu Biskupsku sinodu za Europu, s koje su sinodski oci svima poručili: “Svjesni golemih izazova, ali i velikih prigoda sadašnjeg trenutka, i u dijalogu i u srdačnoj suradnji sa svom našom braćom i sestrama Europe i svijeta, želimo ponuditi naš doprinos izgradnji nove Europe, ‘kako bismo bili svjedoci Krista koji nas je oslobodio’ (Dj 1, 8; Gal 5, 1). Smatramo ovu sinodu kao prvi korak na putu kojim kanimo neumorno nastaviti.”

A taj put vodi trasom koju je zacrtalo kršćanstvo, jer, kako je istaknuto u završnome sinodskom dokumentu, “europska je kultura izrasla iz mnogih korijena”, ali “kršćanska je vjera dala oblik Europi utisnuvši u njezinu kolektivnu svijest neke temeljne vrijednosti za čovječanstvo. U tome smislu govorimo o kršćanskim korijenima Europe, a ne u smislu slučajna susreta između Europe i kršćanstva.” Stoga “nitko ne može zanijekati da kršćanska vjera ne pripada na odlučujući način trajnom i korjenitom temelju Europe”.

Ivan Pavao II. je 1999., uoči Velikoga jubileja, sazvaio drugu posebnu skupštinu Biskupske sinode za Europu, koja je trebala odgovoriti na isti

izazov, "ali ovaj put s gledišta nade", koju je trebalo proglasiti Europi, "u kojoj kao da je potpuno iščeznula". Zato u postsinodskoj pobudnici Crkva u Europi (2003.) papa uzima kao vodič Knjigu Otkrivenja, da hodočasničkoj Crkvi u Europi uz pomoć proročke objave "razotkrije smisao onoga što se događa". Ivanovo Otkrivenje naime ohrabruje da prema "ljudskim zbivanjima zauzimamo stav temeljnog povjerenja. A ono izvire iz vjere u Uskrsnuloga, koji je prisutan i djelatan u povijesti." (Br. 5)

10. Tijekom cijelog pontifikata Ivan Pavao II. poticao je odgovorne da izgrađuju "Europu ljudi i narodâ", poštujući njezinu raznorodnost te kulturno i duhovno bogatstvo. "Sveta Stolica ne kani ulaziti u stvari koje se tiču tehničke, vojne i političke naravi", rekao je papa europskim parlamentarcima koji su ga posjetili prigodom 30. obljetnice utemeljenja Zapadne europske unije (1954. – 1984.). No dodao je da je Crkvi živo stalo da se u "izgradnji novih europskih struktura ugrade moralne i duhovne vrjednote", koje će dati podlogu za stvaranje "zajedničkog doma" u novoj "civilizaciji ljubavi".

Poštujući svjetovno obilježje civilnih ustanova, u postsinodskoj pobudnici o Crkvi u Europi Ivan Pavao II. izrazio je nadu da će "sastavljači novog ustava uvažiti pravo Crkava i vjerskih zajednica da se organiziraju u skladu s vlastitim pravilima"; tim više jer su one postojale prije organiziranja europskih nacija (br. 114), pa ih se ne može svesti na "privatnu tvorevinu". Premda je jasno da Crkva "ne zagovara povratak na konfesionalne države, treba žaliti zbog svakog oblika ideološke sekularizacije ili neprijateljstva između građanskih ustanova i vjerskih konfesija" (br. 117). Papa zato ponavlja da je "Europi potrebna vjerska dimenzija", da bi gradnju "novog doma" pratila božanska pomoć. Jer "ako Gospodin kuće ne gradi, uzalud se muče graditelji" (Ps 127, 1). Kršćani se mogu ujediniti s ljudima dobre volje u djelu izgradnje toga velikog projekta i pozvani su biti "dušom ustrojstva zemaljskoga grada" (br. 116).

Svu svoju ljubav prema Europi i sve svoje nade u nju Ivan Pavao II. je na nezaboravan način izrekao u katedrali sv. Jakova, u Santiagu 9. studenoga 1982., u oproštajnom govoru na kraju pastirskog pohoda Španjolskoj: "Ja, biskup Rima i sveopće Crkve, vičem tebi stara Europo: 'Pronađi sebe. Budi svoja. Otkrij svoje korijene. Podaj caru carevo, a Bogu Božje... Ti još uvijek možeš biti svjetlo civilizacija i poticaj svjetskomu napretku.'"

Papa Benedikt XVI.

11. Nemoguće je točno odrediti gdje Europa počinje a gdje završava. Stoga papa Benedikt XVI. tvrdi da je Europa kontinent koji se ne može potpuno izreći zemljopisnim pojmovima. Ona je prema tome kulturna i povijesna datost, koja je prepoznatljiva ne toliko po zemljopisnim opisima koliko po svijesti o pripadnosti zemljopisnom području, koje, osim prirodnih, posjeduje i mnoge druge osobitosti, naročito političke, kulturne i moralne. A njih je iznjedrio čovjek svjestan svoje posebnosti i individualnosti. Stoga je potrebno i korisno o tome razgovarati u svjetlu antropologije, filozofije i teologije, da bi se otkrilo i prepoznalo dušu Europe.

Opredjeljenje za ujedinjenu Europu na temeljima njezine kršćanske baštine sadašnji je Papa simbolički izrazio izborom svojega papinskog imena –

Benedikt. Naime zaštitnik Europe, sveti Benedikt iz Nursije, i danas je čvrsto uporište europskoga jedinstva te nezaobilazan temelj kršćanskih korijena i civilizacije, bez čega je Europa nezamisliva.

Benedikt XVI. u brojnim govorima i raspravama o Europi pokazuje da je kršćanstvo oblikovalo Europu. Istodobno ukazuje i na poguban utjecaj relativizma, agnosticizma, laicizma i sekularizma na njezinu sadašnjost i budućnost. Prema njemu, europska je kultura rođena iz susreta vjere i razuma, iz susreta biblijskog navještaja i grčke filozofije. Suvremeni razlaz između vjere i razuma prijeti temeljima europske kulture, stoga je potrebno trajno se zauzimati za uspostavu jedinstva vjere i razuma, kršćanstva i kulture ako Europa želi preživjeti.

III.

Problemi i perspektive Europske Unije

12. Europska Unija je po načinu slobodnog oblikovanja gotovo iznimka u poznatim međunarodnim integracijama, koje su u većini slučajeva stvarane pod pritiskom jačega. Europska se Unija naime temelji na slobodnom pristupu svake zemlje, koja prije toga mora ispuniti određene uvjete tijekom pristupnih pregovora i ugovorima je točno određeno kako se donose odluke koje vrijede za sve članice. Dosadašnjim pak širenjem Unije djelomično se ostvario san Ivana Pavla II. i brojnih Europljana da se ujedinjavanje ne ograniči samo na njezin zapadni, nego da obuhvati i njezin srednji i istočni dio. "Od Atlantika do Urala", kako je govorio Ivan Pavao II.

Europska Unija nastala je ponajprije iz potrebe da se zajamči trajan mir na europskom kontinentu. Tinjajući nacionalizmi međutim, kao i značajne ekonomske razlike i neslaganja među zemljama članicama na gospodarstvenom i socijalnom polju, velike su slabosti suvremene europske politike. Stoga nije svejedno kakav je stav procesa ujedinjenja prema pojedinim narodima, nacionalom identitetu, kao i prema manjinama, koje su "bogatstvo Europe", pa "njihove razlike ne smiju nestati". Dapače, valja ih čuvati i braniti kao "temelj europske solidarnosti". Tomu treba pridodati i brojne "neprincipijelne postupke" europske politike u odnosu prema drugima.

13. Važnost procesa ujedinjenja Europe ne smije nam zatvoriti oči za brojne nedostatke koji ga prate i na koje Crkva, zbog odgovornosti koju joj je Krist povjerio, ne može prestati upozoravati. Sadašnja Europa usprkos određenoj ekonomskoj stabilnosti i političkomu jedinstvu pati od duboke krize vrjednota. Nedostaje joj poleta, a koji je potreban za podržavanje tako važna projekta, i ne zna pružiti dostatne razloge nade. Najveća je, ipak, slabost Unije "gubljenje kršćanskog spomena i baštine, praćeno svojevrsnim praktičnim agnosticizmom i vjerskom ravnodušnošću, zbog čega mnogi Europljani ostavljaju dojam kao da žive bez duhovnih korijena i poput baštinika koji su se ponijeli rasipnički prema baštini što ju im je prenijela povijest".

Mnogi žive i rade kao da Boga nema. Gubitak naravnog i kršćanskog morala ima za posljedicu ozakonjenje pobačaja, eksperimentiranje nad embrijima, kloniranje, eutanaziju, istospolne brakove, odbacivanje kršćanskih simbola i obezvrjeđivanje kršćanskih svetinja, olako prihvaćanje vrjednota drugih

kultura, uz istodobno nepoštivanje vlastitih, te uvođenje "novotarija" koje su protivne ne samo kršćanstvu i sveukupnoj europskoj tradiciji nego i samoj ljudskoj naravi. Sve to prati neka vrsta straha od budućnosti, koja stvara tmurno i nesigurno ozračje, te je sve više zbunjenih i nesigurnih ljudi. Proces globalizacije ne vodi k dubljemu jedinstvu, nego izlaže riziku da se najslabije u društvu odbacuje do ruba siromaštva. Nedostaje dakle globalizacija solidarnosti, o kojoj govori papa Benedikt XVI., te se sve više širi osjećaj osamljenosti, siromaštva i napuštenosti.

14. Nakon čudesnog događaja, pada Berlinskog zida, i održavanja Prve sinode o Europi, europski biskupi su "očitovali želju i spremnost u dijalogu i srdačnoj suradnji s braćom i sestrama ponuditi svoj prinos izgradnji nove Europe". Crkva se dakle ne odriče javnog poslanja u promicanju ljudskog dostojanstva, slobode vjere i savjesti, poštivanja života, braka i obitelji, zalaganja za opće dobro čovjeka, kako na ekonomskom, političkom i društvenom tako i na kulturnom, odgojnom i obrazovnom polju. No svoje poslanje u svijetu ona vrši na sebi svojstven način, naviještanjem radosne vijesti i svjedočenjem za "Krista, koji nas je oslobodio" (Gal 5, 1). Ona također podržava ispravno shvaćenu demokraciju, ali se ne veže niti uz jedan politički sustav.

Papa Ivan Pavao II. je govorio, poticao i nadao se da će graditelji Europske Unije i sastavljači ustava priznati i ugraditi elemente "religijske, posebice kršćanske baštine Europe". U govoru diplomatskom zboru 2003. izrazio je nadu da će se uvažiti tri stvari koje su komplementarne: "pravo Crkva i vjerskih zajednica da se slobodno organiziraju, u skladu s vlastitim pravilima i vlastitim uvjerenjima; poštivanje posebnog identiteta različitih vjerskih konfesija; te poštivanje pravnog položaja Crkva i vjerskih ustanova". Hoće li dakle graditelji "zajedničkog europskog doma" znati graditi taj dom na sigurnim temeljima, a ne isključivo "na ekonomskim motivima"?!

IV.

Odnos Hrvatske prema Europskoj Uniji

15. Mi, hrvatski biskupi, povodom pristupnih pregovora za ulazak Republike Hrvatske u Europsku Uniju polazimo od činjenice da je naša država izrazila želju za članstvom u toj organizaciji i da se o tome vode pregovori, koji su već znatno uznapredovali. Poznato je također da će konačnu odluku o tome donijeti naši građani na referendumu, kao i građani svih zemalja članica. Crkva će tu odluku poštovati, kao što poštuje i odluku legitimnih hrvatskih vlasti da se zatraži članstvo u Europskoj Uniji i da se pristupi za to predviđenim pregovorima. Ali želimo također, na tragu tisućljetnog sudjelovanja naše Crkve u svim ključnim događajima života hrvatskog naroda, svjetlom evanđelja i crkvenog učiteljstva osvijetliti taj proces, koji je već u tijeku.

16. U tome smislu su nam dragocjeni pogledi dvojice posljednjih papa, Ivana Pavla II. i Benedikta XVI., koji su se izričito izjasnili o našoj nakani pristupanja Europskoj Uniji. Na početku trećega pastirskog pohoda našoj Crkvi i domovini Ivan Pavao II. je, u pozdravnoj riječi u zračnoj luci na otoku

Krku 5. lipnja 2003., glede toga izjavio: "Hrvatska je nedavno predala zahtjev da postane sastavni dio, također u političkom i gospodarskom pogledu, velike obitelji europskih naroda. Ne mogu ne očitovati želju da se uspješno ostvari ta težnja. Bogata će baština Hrvatske sigurno pridonijeti učvršćenju Unije, bilo kao upravne i teritorijalne cjeline, bilo pak kao kulturne i duhovne stvarnosti."

A njegov se nasljednik Benedikt XVI., u govoru hrvatskim biskupima za njihova pohoda ad limina apostolorum 6. srpnja 2006. godine, na pristup Hrvatske Europskoj Uniji osvrnuo sljedećim riječima: "Vaša zemlja, Hrvatska, oduvijek živi u okviru europske civilizacije, te s razlogom stoga želi biti priznata kao član Europske Unije. Njezina želja je svojim ulaskom u tu ustanovu surađivati na dobro svih stanovnika kontinenta. Nacija će na taj način moći s uvažavanjem i dijalogom ući u odnos s drugim europskim narodima, pridonoseći vlastitom kulturom i tradicijom u traganju svih za potpunom istinom o čovjeku. Bitno je, zapravo, da izgrađivanje zajedničkog europskog doma uvijek bude utemeljeno na istini o čovjeku, oslanjajući se pritom na načelo prava svih na život od začeca do prirodne smrti; na priznavanje duhovne dimenzije čovjeka, u kojoj se ukorjenjuje njegovo neotuđivo dostojanstvo; na poštivanje vjerskog izbora svakog pojedinca, u kojem se očituje neprijeporna ljudska otvorenost transcendentnomu. Po tim vrijednostima moguće je postići konsenzus i s onime tko, makar i ne pristajući uz Katoličku Crkvu, prihvaća glas razuma, osjetljiv na norme prirodnog zakona. Znam da se vi, u tom pogledu, zauzimate zajedno sa svojim svećenicima i vjernicima. Ohrabrujući vas da ustrajete, jamčim vam podršku Svete Stolice, koja je uvijek cijnila i voljela Hrvatsku."

17. Kao prvo, željeli bismo iz tih papirnih izjava istaknuti činjenicu "da Hrvatska oduvijek živi u okviru europske civilizacije". Stoga njezino možebitno pristupanje u Europsku Uniju znači samo davanje novoga gospodarskog i političkog okvira toj našoj tisućljetnoj pripadnosti europskomu kulturnom i civilizacijskom krugu. Štoviše, moramo reći da smo mi i ranije pripadali ne samo europskoj civilizaciji nego i raznim gospodarskim i političkim integracijama na tlu Europe. U neke od njih smo ušli slobodnim izborom, u druge po zakonu više sile. Poučeni povijesnim iskustvom, važno je da sadašnje pristupanje suvremenoj europskoj integraciji bude rezultat slobodne volje naših građana, nakon što su bili dobro upoznati s prednostima i nedostacima, s pozitivnim i negativnim posljedicama takva ujedinjavanja. To je potpuno u duhu stvaranja Europske Unije, koja želi biti zajednica naroda koji su svjesno i slobodno izabrali europsko zajedništvo. Zato je važno da oni kojima su građani povjerali vlast i koji vode pristupne pregovore ne prestaju temeljito, pravodobno i objektivno informirati ne samo o tijeku pregovora, nego i o tomu što pojedina rješenja znače ili mogu značiti za sadašnjost i budućnost naše države. Neophodno je također na prikladan način što cjelovitije upoznavati naše građane o ustroju i funkcioniranju same Europske Unije. U tom pogledu veliku ulogu i odgovornost imaju i sredstva društvene komunikacije, kao i škole i druge i odgojno-obrazovne te znanstvene ustanove.

18. Poznato je da se nekoga cijeni po tome koliko sam do sebe drži. Stoga je važno da uspravno i dostojanstveno uđemo u suvremeno zajedništvo europskih naroda. Treba razgovarati s velikima s načelnih polazišta a nikad na

koljenima, svjesni da smo tijekom povijesti dali ne samo značajan obol europskoj znanosti i kulturi nego i obrani europske civilizacije od stranih osvajača. Zbog toga je nužno razvijati zdravu samosvijest u našem narodu i među našim građanima, posebice kod mladeži; samosvijest koja će biti ponosna i na svoju povijesnu baštinu. Benedikt XVI. govori da je u Europi prisutan problematičan odnos prema vlastitoj prošlosti. Tako se u posljednje vrijeme i u Hrvatskoj promiče neka čudna i bolesna mržnja na samu sebe. Dok se s puno razumijevanja pokušava otvoriti vrijednostima izvana, istodobno se ostavlja dojam kao da se omalovažava vlastite. Od vlastite se povijesti ističe samo ono što je vrijedno žaljenja, a ne ono što je veliko i čisto.

Multikulturalnost, koju se strastveno i trajno podupire, pokatkad je iznad svega napuštanje i poricanje onoga što je vlastito, bijeg od vlastitih vrijednota. No istinska multikulturalnost ne može opstati bez zajedničkih nepromjenjivih veličina, bez orijentacijskih točaka koje polaze od vlastitih vrijednosti.

Doista, nismo ovdje od jučer. U Europi nismo stranci. I nismo bez "osobne iskaznice i osobne prtljage". Prepoznatljivi smo po vlastitom imenu, po kojem nas i drugi prepoznaju, a tako prepoznati na taj se poziv s ponosom odazivamo. Samo takvi, s vlastitim imenom i identitetom, kulturom i poviješću, možemo s drugima, u međusobnu uvažavanju i poštivanju, izgrađivati novi europski dom, utemeljen na istini o čovjeku. Zato nam nije svejedno kakva će nova Europa biti, hoćemo li u njoj moći prepoznati sebe, svoju prošlost i sadašnjost, ali i s povjerenjem i nadom gledati u budućnost.

19. Papa Benedikt XVI. ne umara se pozivati neka se europsko zajedništvo gradi na "istini o čovjeku". Ta istina uključuje i monogamni brak, kako nam je Papa govorio prigodom susreta u pohodu ad limina 6. srpnja 2006. Brak se naime kao "temeljna struktura odnosa između muškarca i žene" te istovremeno kao ćelija u kojoj se oblikuje državna zajednica formirao polazeći od biblijske vjere". Kao takav on je "Europi, Zapadnoj kao i Istočnoj, dao njezin poseban lik i njezinu posebnu humanost". "Europa ne bi bila Europa", veli Papa, "kad bi ta osnovna ćelija njezine socijalne strukture nestala ili kad bi se promijenila u svojoj biti". To što vrijedi za Europu, vrijedi na poseban način i za nas u Hrvatskoj, gdje su, kao rijetko gdje drugdje, brak i obitelj, obiteljske i susjedske veze, rodbinsko zajedništvo i tradicije oduvijek bili na cijeni. Budući da se u sadašnjim okolnostima pojavljuju tim vrijednotama oprečne tendencije, potrebno je dodatno se o njima brinuti i štiti prikladnim zakonodavstvom i drugim mjerama.

20. Nedjelja je pak oblikovala hrvatsku i europsku humanost, jer ta je institucija jamčila najugroženijima trenutke predaha i odmora, štiteći ih od samovolje i pohlepe njihovih gospodara. Tu je instituciju i u novim okolnostima potrebno sačuvati, jer u vremenu kad se stjecanje, trgovina i potrošnja uzdižu na pijedestal najviših vrijednosti, čovjek i humanost dolaze u drugi plan. Zato i u ovoj prigodi apeliramo na sve ustanove i sve građane da zajednički očuvamo i zaštitimo nedjelju kao dan posvećen čovjeku, obiteljskomu zajedništvu, njegovanju obiteljskih i prijateljskih veza, razonodi i odmoru, kulturnom i duhovnom uzdizanju. A za kršćane je to dan na poseban način posvećen Bogu i zajedništvu s braćom i sestrama koji isto vjeruju i istomu se nadaju. Vrijednosti koje štitimo čuvajući nedjelju

neusporedivo premašuju zaradu koju bismo stekli pretvarajući ju u radni dan.

21. Na sličan je način potrebno očuvati kršćanske simbole u javnome životu. Oni su, doduše, obilježja kršćanske vjere i u tome smislu su, kao i nedjelja, vjernicima na poseban način dragi i sveti. No oni su također izraz našega nacionalnog identiteta, koji je kršćanstvo neizbrisivo oblikovalo. S njima su povezane najviše religiozne i moralne vrijednosti, koje su vjekovima nadahnjivale način mišljenja i postupanja našeg naroda, što je našlo izričaj u najplemenitijim djelima ljubavi, kulture i opće uljudbe. Zahtijevati da se takva obilježja uklone iz javnoga života može se stoga shvatiti kao implicitno nastojanje za uklanjanjem vrijednosti što ih ona simboliziraju, a to bi bilo zadiranje u samu bit našeg identiteta. Svakako je krajnja posljedica takva "ikonoklazma" izbacivanje kršćanstva i, u konačnici, Boga iz javnoga života. Ni kao vjernici ni kao pripadnici hrvatskog naroda, čije je duhovno i kulturno biće opečatilo kršćanstvo, ne možemo se s time složiti. Zato, slijedeći stavove rimskih prvosvećenika, ističemo da nam je kao vjernicima i narodu s dubokim kršćanskim korijenima prihvatljiva laička država i laička Europska Unija, ali ne ideološki laicizam koji Bogu i Crkvi oduzima pravo javnosti.

22. Na kraju od svih sinova i kćeri Crkve očekujemo da se aktivnim sudjelovanjem u društvenome životu naše zemlje trude sa svim ljudima dobre volje oko njezina napretka, posebice oko očuvanja temeljnih ljudskih i kršćanskih vrijednosti, na kojima počiva svako zdravo društvo. Od odgovornih u politici očekujemo da jasno definiraju i brane nacionalne interese i integritet zemlje. Od političkih stranaka očekujemo da će razlikovati stranačke od opće nacionalnih interesa, slažući se i ujedinjujući u zaštiti ovih posljednjih. Očuvanje baštine, jezika, običaja, povijesne istine, prirodnih i drugih bogatstava, odnosno svega što čini naš narodni identitet, ne smije u vremenu sveopće globalizacije biti prepušteno slučaju, niti samo brizi nekih, nego zahtijeva plansko i ciljano djelovanje, u koje će biti uključeni svi članovi našeg društva i naroda, od pojedinaca do najviših predstavnika kulturnoga, prosvjetnoga, gospodarskoga i političkoga života.

Kojima su povjerene veće odgovornosti, od njih se i više traži. U tome smislu se od nositelja vlasti s pravom zahtijeva da odlučno brane interese vlastitog naroda i građana, posebice radnika, poljoprivrednika i najsiromašnijih članova društva, a od pregovarača s Europskom Unijom da nikad ne gube iz vida našu konkretnu situaciju, tražeći i ustrajući u okviru pregovora na rješenjima koja će biti najmanje bolna i traumatična za pojedine kategorije građana i za društvo u cjelini.

23. Sve vjernike pozivamo na zauzetu molitvu za našu domovinu Hrvatsku. Na taj ćemo način, uz zagovor Presvete Bogorodice Marije, najvjernije odvjetnice Hrvatske, i svetoga Josipa, nebeskog zaštitnika naše domovine, sigurno iznaći potrebne odgovore na izazove koje povijesni trenutak pred nas stavlja te donijeti najbolje odluke za sadašnjost i budućnost hrvatskog naroda i svih hrvatskih građana.

U Zagrebu, 19. ožujka 2010. godine, na svetkovinu sv. Josipa.

† Marin Srakić, nadbiskup đakovačko-osječki, predsjednik HBK, v.r.

† Josip kardinal Bozanić, nadbiskup zagrebački, v.r.
† Marin Barišić, nadbiskup splitsko-makarski, v.r.
† Ivan Devčić, nadbiskup riječki, v.r.
† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski, v.r.
† Slobodan Štambuk, biskup hvarski, v.r.
† Juraj Jezerinac, vojni ordinarij, v.r.
† Ante Ivas, biskup šibenski, v.r.
† Antun Škvorčević, biskup požeški, v.r.
† Ivan Milovan, biskup porečki i pulski, v.r.
† Valter Župan, biskup krčki, v.r.
† Josip Mrzljak, biskup varaždinski, v.r.
† Vlado Košić, biskup sisački, v.r.
† Mile Bogović, biskup gospićko-senjski, v.r.
† Nikola Kekić, biskup križevačke eparhije, v.r.
† Vjekoslav Huzjak, biskup bjelovarsko-križevački, v.r.
† Đuro Hranić, pomoćni biskup đakovačko-osječki, v.r.
† Valentin Pozaić, pomoćni biskup zagrebački, v.r.
† Ivan Šaško, pomoćni biskup zagrebački, v.r.